

Angola, del marxisme a la rapinya

Deu anys després d'haver-se acabat la guerra freda i que Angola digués adéu al socialisme, aquest país centrafricà que és independent des de l'any 1975 pateix grans estretors econòmiques. Les crítiques apunten al govern, incapaç d'administrar un dels estats més rics en recursos del seu continent.

ARXIU / EFE

El President d'Angola, Jose Eduardo dos Santos, és ara el líder de l'MPLA, el partit que governa Angola des de l'any 1975. Angola produeix 800.000 barrils de petroli diaris, i diamants de gran puresa, però aquests factors no es reflecteixen en el benestar de la seva població.

Als carrers de Luanda ja no hi ha cubans ni soviètics, ni a les parquets hi ha pintades les consignes a llaor del marxisme i contra l'imperialisme nord-americà i l'*apartheid* sud-africà. Ara, deu anys després de la fi de la guerra freda, als carrers d'una capital esventrada, hi circulen amb tot-terrenys els tècnics de les multinacionals del petroli, protegits per guardaespalles, els cooperants de les ONG occidentals i les elits angolanes enriquides amb negocis tèrbols. Les consignes sobre el socialisme, una paraula desapareguda dels discursos, han estat substituïdes per uns quants cartells del president José Eduardo dos Santos i d'l'MPLA (Moviment Popular per l'Alliberament d'Angola), el partit que ocupa el poder des de la independència, el 1975.

"La forma com el govern dilapida els recursos econòmics és un crim contra la humanitat", assegura Rafael Marques, un periodista que l'any passat va estar tancat sis mesos a la presó, acusat d'insultar en un escrit Dos Santos. Marques assegura que els trenta-cinc anys de guerra i les arbitrietats de l'MPLA han sacrificat "tota una

generació, que viu desorientada, sense memòria".

Mortalitat esgarrifosa. Les estadístiques confirmen el que diu Marques. Un dels països més rics del continent, que cada dia produeix 800.000 barrils de petroli diaris i diamants de gran puresa, presenta unes dades desoladores. Segons l'Alt Comissariat de les Nacions Unides pels Refugiats (ACNUR), Angola té 2,6 milions de desplaçats i refugiats, val a dir, una quarta part de la població. La mortalitat infantil esgarrifa: 260 per mil, una de les més elevades del món.

Viana, un suburbi de Luanda on s'amuntegen unes 200.000 persones, és un exemple de la misèria i la incompetència del govern. En un dispensari del km 12, construït amb ajuda de la cooperació espanyola i catalana, hi passen visita cada dia desenes de malalts amb febre tifoidea, lepra, poliomeilitis..., malalties que hom creia eradicades de les zones urbanes africanes. Isabel da Costa, que acaba de deslluir un nadó d'ulls intel·ligents, explica que dels sis fills que ha tingut només li'n queden dos de vius. "Es

van morir", declara, sense poder dir de què. Els quaderns de les dones visitades donen fe que el cas de Da Costa no es aïllat. A tots els quaderns l'apartat dels fills morts és ple, i en molts casos el nombre de fills morts supera el de fills vius.

Molts dels malalts del dispensari procedeixen dels camps de refugiats que han crescut aquests darrers anys a Viana, especialment des que la UNITA (Unió Nacional per la Independència d'Angola), la guerrilla dirigida per Jonas Savimbi, va passar a l'ofensiva, fa dos anys. Els camps reben el nom de les províncies originàries dels refugiats: Huambo, Bié, Malange.

Misèria i luxe. "El govern ens té abandonats", declara Salvador Menga, que fa sis mesos que viu a Huambo, en una casa d'adob. No hi ha aigua corrent ni desguassos ni res que es pugui conrear. L'escola és un contenidor, regalat pel Servei Jesuïta de Refugiats, on fan classe una trentena de nens davant una mestra que no sembla gaire motivada. Els refugiats es manifesten cansats de les promeses incomplertes del govern i de vint-i-cinc

anys de guerra entre la UNITA i l'MPLA, que els ha obligats a deixar terres i cases. "Vivim de l'ajuda internacional, però ens cal comprar el carbó per cuinar i comprar peix sec, i no tenim diners", continua Menga. L'aigua, un bé escàs, costa una kwanza el bidó de vint litres. Quant al menjar, també ateny preus d'escàndol, encara que el Programa Alimentari Mundial (PAM) distribueixi periòdicament aliments bàsics, com farina de mill.

La misèria de Viana, amb escombraries pertot arreu i carrers sense asfaltar que es transformen en bassals quan hi cauen quatre gotes, contrasta amb el luxe de les cases que s'han construït els dirigents i militars a Miramar. Els guardes de seguretat no deixen acostar ningú a unes cases blanques que solament deixen al descobert les parabòliques, un dels signes de riquesa més envejats. Dels garatges en surten els Audi A6 i els Jeep Cherokee que després es poden trobar a l'aparcament del restaurant Miami Beach, on un àpat no costa pas menys de 40 dòlars. Miami Beach és propietat d'Isabel dos Santos, filla gran del president.

La premsa independent, valenta perquè treballa en un ambient de coacció, revela periòdicament nous casos de corrupció, que afecten membres de la família presidencial i de les forces armades. *Agora*, un setmanari dirigit per una de les plomes que més inquieten el poder, Aguiar dos Santos, informava, en l'últim número d'agost, d'un desfalc de 2,5 milions de dòlars a l'empresa estatal de diamants Endiama. Rau Diniz va aconseguir que el comptable d'Endiama li transferís els diners només fent-se passar per germà i secretari del president de la república.

Diàleg amb UNITA. *Agora* defensa, com l'afeblida oposició, les esglésies i una bona part de la premsa no oficial, el diàleg entre el govern i la UNITA per acabar una guerra que dessagna el país, que ha matat més d'un milió de persones i n'ha mutilades més de 150.000. El president Dos Santos propugna la solució militar, amb l'argument que la UNITA ha violat el Protocol

de Lusaka del 1994, que establia un alto el foc i reprenia l'esperit del fracassat acord de Bicesse de l'any 1992.

L'opció del president és abonada per la diplomàcia dels Estats Units, transformats en el principal valor d'un govern que fa deu anys era considerat un peó de l'expansionisme soviètic. Washington, amb forts interessos en el sector dels hidrocarburs, sosté que la UNITA és la principal responsable del conflicte, perquè no accepta el resultat de les eleccions de setembre del 1992, supervisades per les Nacions Unides.

Al Consell de Seguretat, els Estats Units van ser els impulsors de les sancions contra la UNITA, que afecten els diamants trets de les zones sota que controlen i impedeixen que els seus representants puguin sortir a l'exterior. Malgrat les sancions i les divisions internes, fomentades pel govern, la UNITA controla vastes zones del país, especialment al centre i a l'est.

"El diàleg és fonamental per a acabar la guerra", destaca des del seu despatx de Sonangol Filomeno

Vieira, dirigent del Front per la Democràcia (FpD), un partit present en un Parlament dominat pel MPLA. Vieira destaca que "la societat civil" es mou, perquè aquests darrers mesos s'han fet les primeres jornades parlamentàries de l'oposició, s'han multiplicat els documents en favor de la pau, i les esglésies, evangèliques, protestants i catòlica, han demanat públicament de buscar la pau.

Antoni Castel (Luanda)

Tropes a tres països africans

"Angola és l'únic país africà que manté tropes a tres països", recorda Mário Paiva, un periodista amb una llarga trajectòria d'oposició a l'MPLA. "I la guerra del Congo és un tabú del qual no es pot ni parlar", hi afegeix.

L'exèrcit angolà, ben entrenat pels anys de guerra contra la UNITA i els sud-africans, és a tots dos Congos, el Congo-Brazzaville i la República Democràtica del Congo, i a Namíbia. Al Congo-Brazzaville hi és des de fa dos anys, quan va anar-hi per ajudar Denis Sassou Nguesso a arrabassar el poder a Pascal Lissouba. A la República Democràtica del Congo, l'ex-Zaire, hi és des de fa un any, quan hi va acudir per auxiliar el president Laurent Kabila, assetjat pels rebels que Uganda i Rwanda sostenien. A Namíbia, hi va entrar fa uns quants mesos, en resposta a les incursions de la UNITA des de la franja de Caprivi.

Amb les intervencions foranes, Angola ha deixat ben clares les ambicions regionals i el desafiament a l'ordre sud-africà del president, Thabo Mbeki. La legitimitat li ve de les resolucions de les Nacions Unides, que responsabilitzen la UNITA del conflicte, i el suport incondicional dels Estats Units. El juliol, quan era calent l'informe Towler sobre les implicacions d'alguns règims africans en el tràfic de diamants de la UNITA, Angola es va atrevir a boicotar la cimera de la Unitat Africana (OUA) tinguda a Lomé (Togo). Segons l'informe, Burkina-Faso, Togo i Zàmbia són els pilars del tràfic de diamants dels rebels.

Amb Zàmbia, acusada de mantenir la rereguarda de la UNITA, les relacions s'han anat deteriorant fins a arribar als enfrontaments a la frontera. "Els generals volen la guerra amb Zàmbia", assegura Paiva. Segons els experts, Zàmbia no disposa d'un exèrcit capaç d'oposar-se a l'angolà, més ben preparat, malgrat la corrupció. A. C.